

Правила
за текущ и последващ контрол по отношение на
приложимия режим за държавни помощи за проекти на
Фонд „Научни изследвания“ по Национални научни
програми „ВИХРЕН“ и „ПЕТЪР БЕРОН И НИЕ“

Съдържание

1.	Цел и обхват на правилата	2
2.	Нормативна рамка	2
2.1.	Европейско законодателство	2
2.2.	Национална нормативна уредба	2
2.3.	Документи на Фонд „Научни изследвания“	2
3.	Текущ и последващ контрол по отношение на приложимия режим за държавни помощи	2
3.1.	Общи положения	2
3.2.	Механизъм на проверките	3
3.3.	Резултати от проверките	5
3.4.	Отчитане на дейността.....	5

1. Цел и обхват на правилата

Настоящите правила имат за цел да регламентират дейностите на постоянните научно-експертни комисии по отношение техните ангажименти по чл. 76 ал. 1 от Правилника на Фонда и да очертаят рамката за мониторинг на изпълнението и текущ и последващ контрол по отношение на приложимия режим за държавни помощи за пълно съответствие на изпълнението на проекти по Национални научни програми „Вихрен“ и „Петър Берон и НИЕ“, финансирани по конкурси на Фонд „Научни изследвания“, с правилата за държавна помощ съгласно разпоредбите на чл. 107 и чл. 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз, приложимите Регламенти, Рамката на Общността за държавна помощ за научноизследователска и развойна дейност и иновации¹, Закона за държавните помощи и Правилника за неговото прилагане.

Настоящите правила определят механизмите за текущ и последващ контрол по отношение на приложимия режим за държавни помощи от страна на органите и служителите на Фонда за постигане на тези цели. Правилата се приемат в съответствие с чл. 76, ал. 1, от Правилника на Фонда.

2. Нормативна рамка

2.1. Европейско законодателство

- Договор за функционирането на Европейския съюз (ОВ, L 352 / 24.12.2013);
- Регламент (ЕО) № 1407/2013 относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis;
- Съобщение на Комисията - Рамка за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации (2014/С 198/01);
- Регламент (ЕС) № 651/2014 на Комисията от 17 юни 2014 година за обявяване на някои категории помощи за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора.

2.2. Национална нормативна уредба

- Закон за държавните помощи (обн. ДВ. бр. 85 /2017 г.);
- Правилник за прилагане на Закона за държавните помощи (приет с ПМС № 183/27.08.2018 г.);
- Закон за насърчаване на научните изследвания (обн. ДВ. бр.92 от 17 октомври 2003 г., посл. изм. ДВ бр.77 от 18.09.2018 г.);
- Правилник на Фонд „Научни изследвания“ (обн. ДВ. бр.41 от 31 май 2016 г., изм. ДВ бр.42 от 28.05.2019 г.).

2.3. Документи на Фонд „Научни изследвания“

- Общи и специфични условия за провеждане на конкурсите по Национални научни програми „ВИХРЕН“ и „ПЕТЪР БЕРОН И НИЕ“
- Договор за финансиране.

3. Текущ и последващ контрол по отношение на приложимия режим за държавни помощи

3.1. Общи положения

Текущият и последващ контрол по отношение на приложимия режим за държавни помощи се осъществява чрез проверка по документи и посещения на място в базовата или партньорска организация по проектите. Контролът се осъществява от ПНЕК чрез работна група, съставена от членове на ПНЕК и финансов експерт, определена от ИС на ФНИ и назначена от управителя на ФНИ. При осъществяване на контрола работната група посещава организацията бенефициент, като

проверява всички проекти по Националните научни програми, финансирани от Фонда, по които организацията е страна като базова организация, и:

- които са в процес на изпълнение;
- чийто срок за изпълнение е изтекъл, но по проекта е закупен дългосрочен материален или нематериален актив, чийто амортизационен срок не е изтекъл.

За резултатите от посещенията работната група изготвя доклад до управителя. При установяване на нарушение по отношение на приложимия режим за държавни помощи за съответния конкурс управителят предприема действия за консултации с МФ и събиране на неправомерната държавна помощ, ако консултациите потвърдят заключенията на проверката.

3.2. Механизъм на проверките

За осъществяване на проверките ИС приема предварителен график по предложение от управителя. Всяка организация – бенефициент по конкурси за Националните научни програми, финансирани от Фонда, подлежи на проверка всяка втора година.

За всяка проверка се определя работна група, в която се включват един или повече представители на ПНЕК и финансов експерт. Представител/и на ПНЕК са един или повече отговорници за текущи проекти със съответната организация. Ако организацията е бенефициент на проекти от повече от една научни области, ИС определя представители на кои ПНЕК да бъдат включени в работната група. При необходимост, с решение на ИС, в работната група може да бъде включен и външен експерт.

Не по-късно от 30 дни преди проверката Фондът уведомява организацията бенефициент, която ще бъде проверена, и изпраща списък на документите, които организацията трябва да представи на Фонда не по-късно от 10 дни преди посещението на място:

- списък на текущите проекти по конкурси за финансиране по Националните научни програми;
- списък на проектите, по които е изтекъл срока на изпълнение, но по които има закупен ДМА и ДНМА /когато е приложимо/;
- списък на закупените ДМА и ДНМА по всеки от тези проекти с информация за стойност на закупуване, стойност в момента на подаване на информацията (ако е направено обезценяване актива), местоположение на актива и лице, което отговаря за него /когато е приложимо/.

При посещението на място работната група проверява следните обстоятелства:

1. Кандидатите по проверяваната процедура са пряко отговорни за изпълнението на дейностите по проектното предложение, а не действат в качеството на посредници и извършват дейностите в проектното предложение от свое име и за своя сметка.
2. Кандидатите по процедурата са субекти:
 - осъществяващи научни изследвания;
 - и
 - чиито дейности са изцяло с нестопански характер;
 - или
 - чиито дейности са със стопански и нестопански характер, но тези дейности са ясно разграничени и начинът им на организация позволява проследяване на приходите и разходите, свързани с тяхното изпълнение, вкл. чрез воденето на аналитична счетоводна отчетност. Когато кандидатът упражнява стопански и нестопански дейности, финансирането, разходите и приходите за всеки вид дейност се вземат предвид поотделно въз основа на последователно прилагани принципи за осчетоводяване на разходите, които могат да бъдат обективно оправдани.
3. Придобитите в резултат от финансирането по проверяваната процедура активи са използвани само за нестопански дейности и предоставеното финансиране не се използва за какъвто и да било вид стопански дейности, включително и следните:
 - научни изследвания по договор с предприятия/отрасъл;

- консултантски или други услуги, предоставяни на предприятия/отрасъл;
 - отдаване под наем на активите (инфраструктурата/оборудването).
 - Изпълнение на договорното задължение придобитото с финансирането по проекта оборудване да бъде използвано само за неикономическите дейности съгласно т. 19 на Рамката, а именно:
 - а) основните дейности на научноизследователските организации и инфраструктури, по-специално:
 - обучение за по-голям брой човешки ресурси с по-добри квалификации;
 - независими НИРД за повече знания и по-добро разбиране, включително съвместни НИРД, при които научноизследователската организация или инфраструктура участва в ефективно сътрудничество;
 - широко разпространение на резултатите от научните изследвания при неизключителни и недискриминационни условия, например чрез преподаване, бази данни със свободен достъп, открити публикации или софтуер с отворен код;
 - б) дейностите по трансфер на знания, когато се извършват от научноизследователската организация или инфраструктура (включително от нейните отдели или дъщерни структури), или съвместно с научноизследователска инфраструктура, или от името на други такива субекти, и когато всички печалби от тези дейности се реинвестират в основните дейности на научноизследователската организация или инфраструктура. Възлагането на предоставянето на съответните услуги на трети страни посредством открити тръжни процедури не засяга нестопанското естество на тези дейности.
4. Бенефициентите водят точна и редовна документация по проекта. Те поддържат аналитична счетоводна отчетност, индивидуален сметкоплан и документация за допустимите разходи по проекта за използването на средствата, предоставени от Фонда съгласно договора, в т.ч. дневник на натоварването и експлоатация на закупеното оборудване и фиксирани условия за експлоатация на активите с нестопанска цел и дейности.
 5. Бенефициентът изпълнява задълженията си по договора за съхраняването и експлоатацията на оборудването и активите, необходими за изпълнението на проекта, с грижата на добър стопанин, включително и да /когато е приложимо/:
 - създаде необходимите условия – организационни, материални, кадрови, сервиз, консумативи и други, осигуряващи нормална експлоатация на апаратурата;
 - осигури достъп до специализираната апаратура на организациите - участници в проекта;
 - води регулярно дневник за натоварването и експлоатацията на закупеното оборудване;
 - осигури свободен достъп до активите по проекта на външни физически и юридически лица при фиксирани условия за експлоатация с нестопанска цел, за което Фондът се уведомява писмено.
 6. Дълготрайните материални и нематериални активи, придобити от бенефициентите изцяло или частично с предоставеното от Фонд „Научни изследвания“ финансиране, не са прехвърлени в собственост на трети лица. /когато е приложимо/
 7. Бенефициентите се задължават да гарантират, че в рамките на работното време по финансираните трудови правоотношения изследователите няма да работят по научни изследвания, които не са фундаментални.
Това обстоятелство подлежи на проверка от ФНИ в рамките на текущия мониторинг по програмата и съгласно приети от ИС на ФНИ правила за това.

Проверките се осъществяват по представени счетоводни документи и утвърден индивидуален сметкоплан, от който е видно разделяне на икономическите и неикономическите дейности, и проверка на актива на място, и се извършват за целия период на амортизация на актива.

Проверките обхващат периода след предходна проверка на работна група на Фонда и включват и преглед на изпълнението на препоръките на работната група при предходната проверка, ако има такива.

3.3. Резултати от проверките

До 20 дни след приключване на проверката работната група представя доклад до управителя на Фонда за резултатите, в който описва констатациите по всяко от обстоятелствата, посочени в т. 3.2. В доклада се посочва дали при проверката са установени нарушения по отношение на приложимия режим на държавни помощи. Ако при проверката са установени такива нарушения, управителят предприема действия за консултации с МФ и събиране на неправомерната държавна помощ съгласно договора за предоставяне на помощта, ако консултациите потвърдят заключенията на проверката. За предприетите действия управителят информира проверяваната организация, ИС на Фонда, и министъра на образованието и науката.

В доклада работната група може да посочи дали са установени други нарушения, незасягащи режима за държавни помощи, както и да даде препоръки за тяхното отстраняване.

Докладите на работните групи се предоставят на всички ПНЕК, които отговарят за текущи или приключили проекти със съответната организация бенефициент.

3.4. Отчитане на дейността

До 1 март всяка година ИС разглежда доклад на управителя за дейностите на Фонда за гарантиране на спазването на правилата за държавна помощ и списък на осъществените проверки по настоящите Правила.